

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre 10 frt - kr.
Félévre 5
Negyedévre 2
Két órára 1
Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díj:
Hat hasábos petit sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű többször
hirdetések alkú szerint jutányos áron vétetnek fel.

A törvényes sztrájk.

Hiába mondják ábrándnak, elérhetetlen álomnak a szocializmust. A kapitalizmus hívei és szolgálói hirdetik ugyan és váltig erősítik, hogy csupa merő önámítás és felhők közt való vándorlás a szocializmus. Mások, a szocializmus esküdt ellenségei viszont azt mondták eddig, hogy ez az eszme nem más, mint eszköz az igazgatók kezében. Forradalmi és romboló elemek foglaltatnak benne, a melyek a régi intézményeket, évszázadok munkáját halomra akarják dönteni, a nélkül, hogy egy olyan állami, vagy társadalmi szervezet tudna javasolni, a mely a réginél, a most uralkodónál jobb, üdvösebb volna.

Pedig azt látjuk, hogy a szocializmus lépésről-lépésre halad az ideáljai felé. Itt is egy jelenség, ott is egy tünet az, hogy a szocializmus eszme győzelmi útjában forradalmi eszközök és tünetek nélkül társadalmi, sőt törvényhozási uton is megyen előre és tökéletesedik.

Franciaországban most nyújtott be Millerand szocialista miniszter egy javaslatot, a mely a szocializmus haladásának egyik fényes bizonyítéka. — A sztrájkot, a melyet eddig a hatalom képviselői törvénytelennek mondtak, a szocialis miniszter törvényerővel ruházza föl és ha a francia kamara meg is szavazza, a miben nem lehet kétség,

akkor a munkásérdekek védelmének eszméje kiszámíthatlan, óriási lépést tett előre.

A javaslat a kötelező választott bíróságokra és a kötelező sztrájkra vonatkozik. E szerint minden üzemben, a mely legalább 50 munkást foglalkoztat, közölni fogják a munkásokkal mindazokat az eseteket, a melyek a választott bíróságok illetékessége alá tartoznak és 3 nap alatt a munkásoknak kötelezniök kell magukat a föltételek elfogadására. Sztrájk csakis a munkások szabályszerű szavazásával határozható el. A ki szavazás nélkül kezdett sztrájkban részt vesz, egy évig terjedhető fogsággal és 3 ezer frankig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A szabályok értelmében elhatározott közös munkabeszüntetés az illető üzem valamennyi munkására kötelező. A szavazást a sztrájkra vonatkozólag minden héten meg kell ismételtetni. Azok az üzemek, a melyek az állam számára dolgoznak, kötelesek magukat a választott bíróságokról szóló törvénynek alávetni. A választott bíróságok határozatai félévig érvényesek.

Ilyenformán védelmezik Franciaországban a munkások érdekeit és fejlődik ez által a szocializmus vér és tűz nélkül. Csak egy kis érzékre van szükség, arra, hogy államférfiúi bölcsességgel és a munka iránt táplált tisztelettel figyeljék valamely államban és törvényhozási testületben a munkás és munka-

adó közötti viszonyt. Millerand tjavaslatata rendkívül terjedelmes és egy erős kötetre rug. Részleteit nem ismerjük s csak a lényegét hozta hírül a távirat.

Nem tudjuk, hogy ebben a törvényhozási aktusban benne van-e a munkakizárás szabályozása. Amennyiben nincs benne, vagy hézagos, a törvény tökéletlen. Mert az ilyen törvénynek a munkást és munkaadót egyformán kell védelmeznie. A munkakizárás szabályozása törvényhozásilag első sorban a munkaadót, annak életbevágó érdekeit védelmezi meg, de másodsorban a munkást is, a kinek egzisztenciája mindig kétséges, ha a munkaadó egzisztenciája van veszélyeztetve.

Mert törvény szabályozza ugyan a munkás sztrájkot, de mi lesz akkor, ha a munkaadó sztrájkol? Ezt a törvény nem tudja szabályozni s ha pl. szavazás útján a munkások azért mondták ki a sztrájkot, mert a munkaadó bizonyos számú munkást kizár a gyári szervezetről, akkor a munkaadó, ha viszonyai és a gyárüzem állapota úgy követeli, maga léphet a sztrájk terére és nincs törvény, a mely ezt szabályozni alkalmas volna. Pedig ez visszahat okvetlenül a munkásokra és a szocialis eszmére is.

Az igazi szocializmus csak akkor haladhat elő útjában, ha a törvényhozás egyforma jogokkal és köteleességekkel ruházza föl a munkást, mint pedig a

Magyarok a külföldön.

A »Debreczen« tárczája

Thackeray máró szatirával ostromozza a »snoboknak« nevezni honfitársait, a kik idegen földön is mindig azt hangoztatják, hogy az angol a világ első nemzete s ép azért semmit meg nem csudálnak, semmit el nem ismernek, a mi nem az ő kódós hazájuknak bélyegét hordja magán.

Ha egy magyar Thackeray születnék, annak ellenkező s ép azért szomorú feladata volna, mert a magyar ember, mihelyt hazájának határát átlépi, ki sem fogja a magaslató szavakból, meg sem szűnik egyik ámulatból a másikba esni s kész még arra is megesküdni, hogy az olasz konyha izletesebb a magyarnál s hogy egy tizedrendű német városkában is több a latnivaló, mint Budapestben.

Jellemző a magyar állapotokra, hogy a kik a sábnak budapesti ciceronéi voltak, elfeledték őt elvezetni Gül-Baba sirjához, a mi a felséges urnak utóbb annyira fáj, hogy a mint maga megírta, ha jól emlékszem Vambéry Arminnak, kedve volna visszafordulni s még egyszer eljönni Budapestre, csak azért, hogy ezt a sirt megnézzék.

Mi magunk sem tudjuk, minő gazdagok vagyunk s fogalmunk sincs arról, hogy alig van Európában város, a melynek érdekesebb reliquai volnának, mint a mi szép fővaro-

sunknak. Nem szabad ilyen körülmények közt csodálnunk, hogy a külföldi ember még kevésbé tudja.

Évek óta figyelemmel kísérem a lapok utolsóoldali oldalát, a melyen a szállodákba érkezett idegenek névsora van s érdeklődéssel kutatom, hogy kik s minő országból látogatnak el hozzánk. Bizony nem valami örvendetes tapasztalatokat lehet szerezni ebből az olvasmányból. Pedig Budapestnek minden föltétele meg van ahhoz, hogy a globetrotterek ezerszámra keressék föl.

Szép város, ezt nem lehet tagadni. Csak akkor tudja meg igazán az ember, minő szép, mikor egy hosszabb külföldi utról hazatér. Csodás szépségű város, s minél kevesebb tetszett akkor, mikor elutaztunk a külföldre, annál jobban meglep szépsége, mikor tapasztalatokkal és csalódásokkal gazdagon lisből s végig megyünk az utcákon. Nemcsak a dunapartja áll páratlanul, de az utcái is, a házai is, mindene úgy a hogy van. De ezt mi vagy nem tudjuk, vagy szégyeljük bevallani. Ha mondjuk is néha, oly félve mondjuk, mintha bocsánatot kérnénk s mintha magunk sem hinnénk.

Tavaly nyáron egy rajnai hajó ebédlőjében véletlenül két német ember mellé kerültem, a kik közül az egyik néhány héttel azelőtt volt Budapestben. Nem tudta, hogy

magyar vagyok. Érdekelt, hogy mit fog a társának elmondani. Nagyon szidott bennünket, de olyan dolgokért, a melyekért engem büszke öröm fogott el.

Elpanaszolta, hogy Budapestben a német ember már nem érzi magát otthon, mert a város egészen magyar, felpanaszolta, hogy az utcanevek mind magyarok, a feliratok magyarok, a hivatalos hirdetések magyarok, a színházak magyarok, a konyha magyar. A társalgás nyelve magyar s hogy a lakosság kilencztedrésze vagy magyarul beszél, vagy csak töri a németet.

Ennyi panasz után végül azt mondta: »Pedig kár volt nekünk németeknek Budapestet kiengedni a kezünkől, mert én, ki egész Európát bejártam, ennél szebb várost nem láttam.«

Néhány héttel ezelőtt egy római szálloda dohányzó termében ültem. Mikor egy ur, akiről utóbb megtudtam, hogy bajor, olaszul megszólított s kérdezte tőlem, hova való vagyok?

— Magyar vagyok uram, — feleltem röviden.

— Akkor hát mi nem beszélhetünk egymással.

— Miért?

— Mert önök nem tudnak németül.

— Tudni tudunk, de nem beszélünk, volt a válaszom.

munkaadót s a mérleg serpenyője nem billenik sem jobbra, sem balra.

Akárhogy áll a dolog, egy bizonyos: hogy a szocializmus elől már most a törvényhozás sem zárkozhatik el. Nálunk még struccpolitikát csinálnak a szocializmusból. Ugy tesznek, mintha nem volna. Pedig van. Majd jön idő, a mikor nálunk sem zárkozhatnak el előle.

A fehér kereszt.

— Két közlemény. —

II.

Írta: **Gondy Károly.**

Van az anyáknak még egy válfajtája. Távol a szülei háztól, kolostorban neveltetik a leányát, ott hol holt az anya szó.

Az anyák ily megdöglőn eljárása nem dicsérhető. Az apák aztán nagy keserűséggel panaszkodnak, hogy nem ösmernek gyermekükre, úgy kiforgatta a felsőbb nevelés, akár csak egy nevelőnőt fogadtak volna a házukba.

De ha megdöglőnk, hány jeles tanerőt kapunk a házhoz 600 forint, nem esztelenség kiesapni a gyermekét a szülei házól a legridegebb idegenbe? . . .

A jó gyermeket pedig emészti a vágy az otthonba, hol testvérei élvezhetik a szülek szeretetét. A gyermek, ki anya nélkül nevelődik egy idegen fődbe átültetett növényhez hasonló, melynek fejlődése, a korrall kétsége-sebbé válik.

A lelenz talán sárból készül mint az első ember, midőn az Isten még nem lehelt bele a mindent mozgató motor-lelkét?

Nem, a tapasztalat mást bizonyít: ők többnyire mind epek, szépek és szellemesek: igaz gyöngyök az égi és égő szerelmeknek!

Lehetetlen anyák! miért dobjátok el magatokat a legdrágább kincsét, melyet valaha az ég adhat?

Hát a halhatatlan lélek műve, hogy: az ölebecke matrimonium nélkül is elpiheget naphosszat urnője puha öleiben és a szájából megletezi vele a falatját: mi a nevére keresztelt vérmagzata egy paraszt család bűzhődő kunyhójában, az erdes kézbe szedi a mákonyt, hogy nyugodtan folytathassa mezei munkáját?

Mig a pacsipta égfelé röpitő dalát, bent

Ektelen düh fogta el erre a németet, talán ha nem szégyelt volna magát, ott stantépede nekem esik. Így azonban melegegett azzal, hogy elkezdte az egész tarsaságnak magyarázni, mennyit köszönhet Budapest a németeknek, s hogy annak van, s a mikor gyünk, az a németek partfogásának, a német kezek munkájának gyümölcse.

Egyszerre váratlan fordulat állott be a beszélgetésben. Az egyik sarokban megszólalt egy san franciskói mérnök s a magyarok védelmére kelt,

Szavaiiban annyi melegség, annyi lelkesedés volt, hogy magam is az ő szavaiból kezdtem tudatára ebredni annak, milyen szép, milyen paratlan város Budapest,

Mikor a vitanak vége volt, odamentem hozzá, megköszöntem neki azt a rokonszenvet, a melyet irantunk tanusított. Ezzel hideden, sőt némi idegenkedéssel fogadta szavaimat.

— Ne köszönjön uram semmit, mert ezzel maguk alá vágja a fat. Az önértet teszi első sorban nagygyá az embereket. Ha ön minden idegen embernek meg fogja köszönni azt, hogy neki Budapest és Magyarország tetszik, akkor az azt fogja hinni, hogy kitünteti önöket azzal, ha elmegy Budapestre. Husz évvel ezelőtől voltam Budapesten s Berlinből mentem oda gyalog. Soha szebb vá-

ros nem látam s kevés várost, a mely érdekesebb volna.

Elkezdte aztán magasztalni Budapestet s meglepett azzal a tájékozottsággal, a melyet elől. Annyira érdekelt minden, hogy még azt is kérdezte, kiépültek-e már a dunahidak, s hányat építettek az utolsó 20 évben, mekkora a város budgetje, mekkora a városi adó stb.

Ettől a perctől kezdve aztán nem is váltunk el egymástól addig, míg Rómában voltunk. Együtt néztük meg a várost s mindazt, a mi ott érdekes. Sok minden érdekes dologra figyelmeztetett, a mit nálunk is meg lehetne csinálni kevés pénzzel, csak érzék kellene hozzá.

Az első mindjárt az, hogy Budapestről nincs jó és használható könyv, a mit a külföldi utazó ép oly bizalommal vehetne a kezébe, mint a Baedekert. A Baedeker Magyarországot csak mint Ausztria szomszédos országát tárgyalja s oly röviden, hogy az idegen alig lát egyebet Budapesten, mint amibe az utcán belebólik. Nem az a fődolog, hogy legyen Budapestről egy nagy illusztrált, vellin-papírra nyomott diszmunka. Ennek senki sem veszi hasznát, legkevésbé maga a főváros, hanem hogy legyen egy zsebben hordható, bő, kimerítő, rendszeres, de minden apróságra kiterjedő utmutató a ra mintára, minőre van a londoni és a párisi kalauz. A hogy ma-

mobillal oldalba döfött N.-Várad már megelözött, azért hogy ott pakfong kanállal esznek a halandók.

A statisztika (Gestüt) még azt is sugja hogy Debreczen a lelenzügyben első helyen áll, illene hogy itt ragyogna fel mielőbb az intézet fehér keresztje.

Külömben van a lelenzháznak már régebbi nyoma: Márk Endre tette le az első garast, a Kossuth-alappal. Becsülöm érte. — A feloszlott Fröbel vagyona is ehez csatolható.

Most legközelebb a Bikában tartott polgármester nevéstélyén három kiváló polgár 2200 koronát ajánlott fel e célra. E kedélyes bankettnek (Bankert) ez volt a legizmosabb fattyuhajtása, mi a törzs compánia torok ágait (bronchia) ashmával elnyomta. — Hat szép egy summa B kapézn!

R-ményem, hogy a polgármester mint a viruló virilitus törzse követni fogja — ha nyomban nem követte — e derék triumviratus elég érthető példáját.

De mi terebélyes lomb-polgárság is érhetünk róla, verjük a med maxaima culpát, ha néha úgy elvétve letértünk a törvényszabta makk-Adam utjáról a tiltott szűkebb ösvényre.

Ideo precor publice:

100 koronát magam is felajánlok e nemes célra, ha a polgármester ez összeget egy n u l l á v a l j o b b r a (hogy is lehetne ez másképp?) megtoldja.

A főispán, mint halljuk szinte alá ír egy ágyanak; hiszen Ő Meltósága annyi mindennek a megnyitója!

Most és ne halálunk óráján tegyünk: a más világon nem lesz semmi erdemünk.

Papp Béla kivégzése.

— Kiküldött tudósítónktól. —

A bűn elvette büntetését, Papp Béla kivégeztetett.

Remegve, borzadva álltuk körül a bitófát. Nem Papp Béla a testvérgyilkost láttuk a halállal öntudatosan szembenézni, hanem az embert.

Egy embertől elvehető-e az, a mit istenen kívül más nem adhat vissza? Oly problematikus kérdés, melynek megoldásán országok törvényhozásai helyezkedtek más és más álláspontra. Olaszországban, Svájcban már eltörölték a

gyarok mezállunk Rómában az előtt a ház előtt, a melyben Goldoni lakott, ép úgy megalna itt is az idegen az előtt a ház előtt, melyben Petőfi lakott, s ahogy minden idegen megnézi Genuában azt a palotát, a melynek Verdi a lakója, ép úgy megnézné nauk azt, a melyben Jókai lakik.

Az olaszországi utmutatók megírfák, hogy a Tiber balpartján a Ponte Molétól egész az Acqua Acetosáig szokott sétálni, mikor Rómában volt, de nálunk nincsnek megjelölve azok a platánok, amelyek alatt Arany János az Öszikéit írta s még a Muzeum lépcsőjére és a Pilvax-kávéház falába is csak ajlegutóbbi időben helyeztek el emléktáblát. Nem kellene nagy ünnepeket tartani az ilyen emléktábla-leleplezőkor, vagy legalább nem okvetlen kellene, de a város érdekességét emelőkk azzal, ha minden nevezetesebb vagy emlékezetesebb pontot megjelölőnk örök emlékül. Róma, Pisa, Velence. szóval azok a városok, a melyeket a legtöbb idegen keresi fel, minden olyan épületet megjelölőtek, a mely szempontkól érdekelhetné az utazót. s maga Róma város tanácsa jelezte meg azt a nazat, melyben annak idején Goethe lakott, a melyben Shelley a Beatrice Cenci-jét befejezte, Pisa megjelölte Byron gykori házat, Velence azt a házat, melyben Wagner Richard meghalt s még száz ilyen példát lehetne felhozni. Nálunk Budapesten mindez majdnem egészen

halálbüntetést. Ugy a többi államokban, mint nálunk mindinkább ritkább és ritkább lesz a büntetés e borzasztó neme s a humanizmus aldó szárnyai alatt mindinkább előtérbe nyomul a „javítás“ a „düntetés“ mellett s mihelyt a javítás kerekedik felül, be lesz fejezve a halálbüntetések korszaka.

De ami legborzasztóbb, nem az élet kioltása, hanem annak módja. Egy embernek kihirdetik, hogy halálra van ítélve. Kétség és reménység közt viszik zárkájába. Remél s a „kegyelem“ reménye élte. Egy félév után felolvassák a nyomorult, összetört embernek, hogy a kuria hasonló ítéletet hozott.

Erdőt vesz rajta a félelem, a halál félelme. Most már csak egy van, a mi számára életet nyújthat, a király kegyelme. — És remél, mikor cellájában félőrülten, a lelki mardosástól zokogva, a félelemtől remegve rogyik le szomorú nyughelyére, ez a remégés, ez az élethez való görcsös ragaszkodás az, ami megakadályozza abban, hogy önkezével fojtassa meg magát, avagy cellájának falán locsantsa szét agyvelejét.

A király nem ad kegyelmet. Kihirdetik neki egy nappal előbb.

Nemhogy észrevétlenül, méreggel pusztítanak el, vagy bekötött szemmel, mit sem sejtő agygal vezetnek a halálba, egy napot előlegeznek a bűnösnek a pokol összes borzalmaiból

Egy napot átélni azzal a tudattal, hogy holnap meghalok. Egy napot átélni azzal a tudattal, hogy nem mint hős, nem mint mátyr, vagy ártatlan áldozat, nem kötelességem teljesítéseért, hanem mint bűnös, gyalázatos undok vétkemért fogom elvenni a legocsányabb halált.

Merjük azt állítani, hogy ez alatt az egy nap alatt megidvezül, az az apa testvérgyilkos a szenvedések rettentő sulya alatt, s kegyelmet talál a tulvilágban, azt csak azért az egy napért kapja meg.

hiányzik, pedig a mi történetünkben is lehetne néhány száz ilyen adatot kivalasztani, a mi — mint említettük — érdekességet is kölcsönözne a városnak, s felkeltene az itt időző idegenek érdeklődését nemzeti történelmünk s nemzeti életünk eseményei iránt. Rómában találkoztam egy magyar családdal, a ki szakadó esőben botorkált a fórum romhalmaiban.

Megismerkedtünk egymással s kiült, hogy budapestiek ők is. Bőrig áztak már, de azért még mindig szent csodálattal nézték a Basilica Julia elég érdektelen oszlopfőredkeit, s megbámultak minden darab követ, ha akkora volt is, mint az öklöm.

De itthon még nem voltak kiinn Aquincumban, hogy azt a párját ritkító látványt megnézzék, nem voltak még a Mátyás templomban, s ők, a kik — mint mondták — csak azért mentek ki Berlinből Charlottenburgba, hogy ott megnézzék Lujza királyné és III. Frigyes Vilmos szarkofágját, itthon még nem láttak III. Bélaét.

Ez a magyar természet. Itthon nem érdekel semmi, de a külföldön minden ostobaság amulatba ejt. Első sorban a budapestieknek maguknak volna szükségük arra, hogy egy jó kalauzt készítsen a főváros a város nevezetességeiről, mert mi magunk vagyunk a legnagyobb ignoránsok.

Csak hogy egy ilyen munkának nem disz munkának kellene lenni, hanem kézi könyv-

És remél mégis. Remél kétségbeesetten. A kegyelem körül összpontosul agyának minden idegszála, megüvegesedő szemével örült makacssággal keresi környezetében a kegyelem hozóját. A kötelek megfeszülnek... meghalt...

Nem. Ilyen hosszantartó kegyetlenséggel, ilyen lelki kínzásokkal nem dolgoztak VIII. Henrik pribékjei sem, kik állítólag 70,000 tolvajt akasztottak fel.

Tollunk gycnje arra, hogy a kivégzendő szerencsétlen lelki állapotát hiven ecsetelni tudánk. Nem is szólunk a fizikai halálról, hiszen az csak megváltás a szörnyű gyötrelmekről.

Az ítélet kihirdetése.

Mint azt már tegnap számunkban jeleztük, Papp Béla és társai előt az ítéletet tegnap szerdán a kora reggeli órákban hirdették ki.

Papp Béla megelőzőleg nem tudott semmiről, úgy hogy az éjjelt nyugodtan töltötte sőt még a kora reggeli órákban fel kellett kölni.

Már szürkületkor megnépesült a törvényszéki épület előtti tér, minden ember azt remélte, hogy bejuthat a törvényszék épületébe, hogy az ítélet kihirdetést meghallhassa, azonban a törvényszék kapuit nem nyitottak ki, miután az ítélet kihirdetése zárt ülésben történt meg.

Midőn Papp Bélát korán reggel felköltötték, hogy az ítélet kihirdetésére elővezessenek mit sem sejtve azt kérdezte:

— Mi ez? Menni kell talán valahová?
Persze nem világosítottak fel, csak mikor kézbesítették neki a végzést, akkor mondta:

— Ítélethirdetés! Na végre!

A fogházfelügyelőt megkérdezte:

— Hat felakasztanak?

— Még nem tudom, felelé a fogházfelügyelő.

— Dehogy nem! Mert hirdetnének ilyen szokatlan korán ítéletet.

nek, gazdag történelmi részszel, művészi és esztetikai érzékkel megcsinálva. Egy olyan könyvre, a mely az utazó helyett lát és gondolkodik.

Mi például azt mondjuk, hogy a ki kimegy a Margitszigetre, az amugy is látja, hogy az gyönyörű, elég tehát, ha kiküldjük oda az idegent. Ez nagy tévedés. Az idegennek, legalább is az idegenek kilencz tizedrészének fel kell nyitni a szemét, s nem szabad az ő látóképességében bizni. Meg kell neki magyarázni, hogy mi szép a Margitszigeten, mint a hogy a rajnai kalauz magyarázza, hogy a Lore ey sziklának a színe szép, a meglehetősen kopár Lido szigetnek a hullámvérése szép, Rheinsteinen az erdő szép, a Monte Pincioról a kilátás szép és ezer ilyen dolgot, a mit az ember maga is meg lát. De a könyv figyelmessé teszi rá, sőt suggerálja neki azt, amit nem lát.

Ha mi olyan eszközökkel dolgoznánk idegen forgalmunk érdekében, annyi erélyvel, lelkesedéssel és céltudatossággal, mint a németek, vagy az olaszok, Európa kirándulohelyévé lehetne tenni Budapestet.

Ezt akkor tudja meg az ember, mikor hazajön egy külföldi utról s megcsinálja a mérleget arról, hogy mit látott, s mekkora annak a híre. Sok híres és látogatott olasz város egész latni valója nem ér föl azzal, a mit Budapest egy-egy utcája nyújthat.

Bernát Ottó.

Ítélethirdetés alatt Papp daczos nyugalmat tanult, de mikor az elnök tudatta, hogy a királyi kegyelem Zsoldics halálíráletet életfogytiglani fegyházra változtatta, Papp szinte kihívóan felemelte fejét, merőn tekintett az elnökre és látható felindulás nélkül hallgat a végig az ítéletet.

Az elnök a következő szavakkal fejezte be az ítélethirdetést:

— Mint láthatja a földi igazságszolgáltatástól nincs mit várnia, forduljon Istenhez, kitől sohasem jett volna szabad eltérnie. A törvény módot ad, hogy lelkészével érintkezzen, mit elvárok.

Papp csak annyit mondott:

— Nagyságos elnök ur, szabad ügyvédemmel érintkezнем?

— Szabad.

— Köszönöm, — mondotta és korrektül meghajolt.

Zsoldics pödrött bajusszal, fúrge lépékekkel állt a szuronyos börtönőr elé. Mikor kegyelmezéséről értesült, nagyot sóhajtott. Majd így szólt:

— Szabad ügyvédem utján a királynak megköszönni a kegyelmet?

— Szabad.

Papp Zoltánnak külön hirdették ki az ítéletet. Felöltövel a karján jelent meg, mintha sétautra indulna. A folyosón sirni kezdett és eltakarta arcát kendőjébe.

A delikvens.

Az ítélethirdetés után Papp Bélát a fogházi társasszobába vezették. A fogházfelügyelő ujdonat darócruhát akart ráadni. Ekkor jött Kelemen védő, ki a halálíráletét névében arra kérte Denes királyi ügyészét, ne kívánják, hogy az elítélt életének utolsó napját fegyencruhában töltse; ez a halálbüntetés szigorúsítása, a mi ellenkezik a törvény szellemével.

Az ügyész a mai napra megengedte, hogy az elítélt saját ruhájában maradjon. Hogy kivégzés alkalmából minő ruhában legyen, arra nézve táviratilag kért utasítást a főügyésztől.

A siralomházban megkérdezte tőle a védő, minő kívánsága van.

— Csak egy kívánságom van — felelt Papp Béla — fényképeztesse nek le, a mikor akasztófán leszek és a képet küldjék meg apamnak, ő juttatott oda.

E halatlan cinizmussal mondott kívánságra a védő megjegyezte, hogy ezt nem fogják teljesíteni.

— Egyébb kívánságom nincsen, — szólt Papp.

— Nem kívánja Egry doktort látni, a rokonai közül az egyetlen, a ki folyton érdeklődik ön iránt, ki élelmzéséről sajátjából gondoskodott.

Papp gondolkozott, majd így szólt:

— De igen, szeretném látni. Ön el fog meg jönni, igen? Mikor.

— Felkilenczkor vagy kilenczkor.

— Csak határozott terminust kérek. Nem érek rá várakozni, — mondotta erőltetett tréfálkozással.

Papp Béla az utolsó felesztendő alatt ijeszítően megfogyott. Rövidre nyirt fekete szakala, arczbőre viaszárgán csillan elő. Orra megnyult, szembéját gyuladós pirosság borítja, mi sejtí, hogy a nagy gonosztevő sokat sirt cellájában.

Mikor az ítélethirdetés után a folyosón végig ment, hetykén pödörgötte bajuszát. Ösmerősei meg vannak győződve, hogy végső pillanatilag megőrzi energiáját.

A fogház társasszobája, mely most siraionháznak van berendezve, tágas terem, hol a könnyűfogházra ítélték szenvedik el bűntetésüket, közel van a fogház belső udvarához hol tegnap délután állították fel a bitót.

Mikor a védő másodszor látogatta meg a halálraítéltet, tudatta vele, hogy az ügyesség nem engedi meg a bitófan való lefénnyképezését, Papp Béla mosolyogva jegyezte meg:

— Ugy hat végrendeletet csinállok. Az akasztófa köteleit apámnak testálok.

Egy doktor az egész délelőtt nála töltötte.

Ujságírók Papp Bélánál.

Tizenegy órakor három ujságíró fogadott. Maza óhajtott ezt. Köztük volt tudósítónk is. Egy óra hosszat beszélt életének siralmas történetét; elénken, helyenkint tréfalkozva jellemezte családját, különösen apját kit lelke mélyéből gyűlölt. Elbeszélte, hogy egyszer az apja megakartá verni, de ellődította. Az apja, születése óta embertelenül bánt vele, ugyszólván beekergette az anyagi romléeseslette Árpádot az amerikai öcsét mint vásott lelketlen rossz fiút. Volt feleségéről tartózkodva beszélt. Megkérte a tudósítót, hogy ne írjanak róla sokat.

Arra a megjegyzésre, hogy kifáradt-e hosszú beszédétől, mosolyogva jegyezte meg:

— Hát baj az, ha kifáradtam, akasszának fel! Nekem már mindegy, Különbén erős vagyok. Czellamban egyszer két nap és két éjszaka egyfolytában jártam. Tessék megnézni a 42-es czellát, ki van taposva.

Ezután folytatta élettörténetét, de mikor anyjáról kezdett szólni s kiejtette áldott jó anyja nevét, hirtelen elérzékenyült, könnyek tödultak szeméibe, lehajtott fejt, majd megkérte az ujságírókat, látogassák meg délután újra. Neki jól esik, ha beszélhet.

Látogatás Papp Bélánál.

Papp Bélának nagyon kevés látogatója volt egész nap. Nem kíván senkit látni.

Az ujságírókat szívesen fogadta délután is.

Egyetlen rokona látogatja s ez Egry Károly orvos. Ez délután is volt nála. Racz református lelkész a nap folyamán több ízben meglátogatta Papp Bélát.

Imádkozott a lelkéssel s kérte látogassa meg gyakran.

A lelkész előtt nem egy ízben mondotta:

Apám juttatott erre a sorsra!

Ha anyjáról beszél sirni kezd Gyöngédséggel, szeretettel beszélt róla. Papp Béla most sem tért meg. Mint mondja — egy hét óta nem érez semmit, jól tudja mi vár rá s ugylátszik a legnagyobb lelkinyugalommal lép a bitó alá.

Délután az ügyészi hivatalt valóságos ostrom alá vettek, azonban az ügyész nagyon korlátolt számban bocsátotta ki a jezyeket.

A védő kegyelmi kérvénye.

Dr. Kelemen védőügyvéd a következő kegyelmi kérvényt intézte ő Felségehez tegnap reggel:

Ő cs. es kir. apostoli felségének, I. Ferencz Józsefnek Bécs. — Ma hirdette ki a szathmári törvényszék Papp Béla pünpörében a hivatalos íteletet; holnap hajják végre azt, A borzalmas kivégzésnek ezen — előperceiben, az irgalomnak és könyörületeségnek nevében meiyre Urunk Istenünk előtt, mindnyájunknak szüksege van, esedezem felséged előtt, adjon kegyelmet a töredelmes bűnbánatban vergődőnek. Ne a bűn nagyságát tekintse, hanem a töredelem mélységét. Jóságos szemével ne csak a bűnt nézze, de tekintse artatlan gyermekét is, mert apja bitófaja a gyermek egész jövőndő életének megrontója. Adja meg Felséged a lehetőséget, hogy a bűnös lélek örök vezeklesben tisztulhasson meg itt a földön, mielőtt istenhez térve, előtte imádkozhatnék az ő kifogyhatatlan irgalmáért. Felséged kegyelméért könyörgök védenzem részére. Dr. Kelemen Samu védőügyvéd.

Nincs kegyelem!

Éjjel 12 óráig még nem érkezett válaszasz Kelemen dr. védőnek reggel ő felségéhez intézett sürgönyére s így most már telj sen biztosra veszik, hogy reggel kivégzik. Az akasztás fél hét órakor lesz.

A hóhér.

A városban mindenkit a szörnyű bűnügyi szenzáció foglalkoztat. A hóhér tegnap reggel óta itt van pribékjeivel. Bal Mihály nem keresi, de nem is kerüli a nyilvánosságot. Tegnap beült egy sörcsarnokba s ott valósággal ünnepele. Sokan dicsekedve emlegették, hogy beszéltek vele s hogy a hóhér ur-ral kezét is fogták.

A város egyik sörcsarnokában egyik vidéki uriaszony valósággal tiszteletet tette a hóhérral. Azzal az ürüggyel állított be hozzá hogy ő is, tul a dunai. tehát földije. Kérdezte tőle, mi ujság otthon, hogy vannak ösmerősök? stb. A hóhér a magyar paraszt nyugodt tempójában válaszolt.

— Köszönöm szépen, nincs semmi bajunk, megvagyunk valahogy stb.

A körülötte ülőknek pedig elpanaszolta, hogy a gyomra sehogyszincs rendben, mióta meghült, de azért két éjen át utazott, hogy idejében »jelen« legyen. Egy kis statisztikával is volt szives szolgálni; Papp Béla a tizenhetedik kliense.

— De őt, mondotta, még nem számítom, majd akkor ha túl leszünk rajta.

— Őn, jegyezte meg egy szathmári polgár könnyebben tul lesz rajta, mint Papp Béla.

— Hát az igaz, hogy nekem könnyebb a sorsom,

Papp Béla és védője.

A halálra ítélt rokonai közül senki sem lesz jelen. A védőügyvédje sem. Tudatta is a törvényszék előökével, hogy nem kívánja látni a borzalmas aktust,

De ma kevés embernek van olyan zaklatott nehéz napja, mint éppen Kelemen Samu el dr.-nak. A nap nagy részét ott tölti a siralomházban boldogtalan védenze mellett, ki már hónapok óta arra kéri ügyvédjét, hogy a kivégzés esetén vállalja el egyetlen gyermekének gondnokságát.

— Erre nem kerül a sor, biztatta az ügyvéd.

— Én elvagyok rá készülve, mondotta az elítélt.

Érdekes, hogy ma a kivégzés napján volt Papp Béla ingatlanainak bírói árverése

Batiz község házána, Ez volt az ő kedves birtoka s hogy ezt megtarthassa, követte el a szomorú testvérgyilkosságot, melyért ma oly szörnyen meglakolt.

Zsoldics.

Zsoldics Mihály, a gyilkos juhász, aki Papp Béla rábeszélésére agyonlötötte Papp Elemért, — tegnap megtudta, hogy kegyelmet kapott s bűntetése életfogytig tartó fegyházra változtatott át.

Zsoldics küloben mindig nagyon bizott a kegyelemben. Örökösen emlegette:

— Nem én vagyok az igazi bűnös, Papp Béla az. Bűnre erőszakolt engem. Nagyon hiszem, hogy nem lesz olyan bűntetésem, mint az öve s kegyelmet kapok.

— Hát aztán azt hiszi kend? — mondta neki a fogházban védőügyvédje, hogy a kegyelem annyit jelent, hogy mindjárt szabadlábra mehet.

— Tudom én azt, tekintetes uram, hogy nem engednek el.

— Életfogytiglan tart helyette a bűntetése.

— No majd elengednek abból. Nem igen leszek én itt tovább tíz-tizenöt esztendőnél.

— Bizék csak kend a legjobban! Bizott is mindig Zoldics Mihály. Czellájában állandóan nyugodtan viselkedett. Egész nap ül, alig áll fel egy két perczre. Mindig a bibliát és erkölcsös könyveket olvas. Ujyankor egy fogházörmester van vele s annak a jelenlétében beszélgetnek.

A felesége mindig vigasztalja:

— No csak bizzal az Istenben! Megkegyelmeznek neked, Gondolj ránk, ha nincs erőd. Én és a gyermekeid imádkozunk érted.

Együtt jól kisírják magukat s mikor az örmester jelenti, hogy most már vége beszélgetésnek, Zoldics soha sem mulasztotta el megkerdezni tavozó feleségétől:

— Igaz, anyjuk, hát a juhokkal mi van?

A juhokat küloben gyakran emlegeti. Ujyankor mindig azt mondja:

— Háj, jobb volt a juhok mellett élelenszomjan éjjel, mint itt a zupa mellett nappal.

Arcza semmit sem változott. Csak olyan jól néz ki, mint végtárgyaláson. Piros, poszgas az arcza, gondosan kipodört a bajusza.

Valamelyik nap figyelmzették:

— Zsoldics minek üt annyit, miért nem járkál egy kicsit.

— Nem járkálok! Addig inkább imádkozom. Az volt a baj, hogy ezelőtt nem sokat imádkoztam.

Kivégzés előtti délután.

Papp Béla az ítelet kihirdetése óta bámulatás lelki nyugalmat, önuralmat tanusított, hozzátartozói közül csupan Egry Károly dr. látogatta meg több ízben.

Az ujságírók iránt különös jóindulatot vonzalmat tanusított. Mindegyiket szívesen fogadta, sőt ő kérte az ügyészt, hogy az ujságírókat engedje be. Elbeszélte élettörténetét, atyjáról mikor beszélt, ingerült lett, kezével az asztalt verte s minden szavából a végtelen gyűlöletet lehetett észlelni atyja iránt — kit mindig azzal vádolt, hogy ő juttatta erre a sorsra.

Természetes azt az óhaját, hogy a bitófan fényképezzek le s a fényképet küldjék el apjának — valamint a másik óhaját, hogy nyakáról a kötelet küldjék emlékebe atyjának, nem teljesítették.

Anyjáról a legutolsó pillanatilag a legnagyobb gyöngédséggel, szeretettel beszélt s délután is, mikor nekünk ujságíróknak beszélt s anyjára terelte a szót, felkelt, hátat fordított s sirt.

Önuralmát, előkelő büszkeségét, s gögjét egész nap megtartotta. Könnyedén, higgadtan társalgott sőt nem egy ízben kedélyeskedett.

Főfájásról panaszkodott s dr. Jäger fogházorvos meglátogatta. Bromot kért tőle, s az orvos megis ígerte, hogy rendel neki.

Ugylátszik azonban, az orvos elfeledkezett a bromról, mert nem adott neki. Fel is említette délután az ujságíróknak s mosolyogva kedélyesen megjegyezte:

Taláncsaknem akarják, hogy főfájással lépjen az akasztófa elé.

Mikor délután 5 óra tájban meglátogattam kérdeztem tőle nem merült-e ki s nem leszek e terhére:

Kimerülni? Oh de hogy! Hisz holnap úgy is felakasztanak! — Higyjem olyan jó kedvvel várom a holnap reggelit!

Egry dr-on kívül védője dr. Kelemen Samu is több ízben meglátogatta. Ezekon kívül csak az újságírók, voltak nála. Délután azt az óhaját fejezte ki, hogy szeretne elbucszoni legjobb barátjától Bösörményi Emilől, Ohaját teljesítették, előhívták Bösörményi Emil. Mintegy 15 perczig beszélgetett barátjával. Bucszás alkalmával keblére ölelte Bösörményit és könnyek között megcsókolta homlokát.

Feleségéről s gyermekeiről senkielőttegyszólt sem szólt, nem említette egyszer sem.

Délután a lelkész volt nála. E-telefele ismét elment hozzá Rácz István ref. lelkész s kérte vegye fel az urvacsorát. Nem akarta felvenni. Theologiai vitatkozást folytatott a lelkésszel, de hasztalan, nem akart megáldozni. Később Egry dr. látogatta meg. Az is kérte vegye fel az urvacsorát. Nem akarta. Hosszan vitatkoztak, végre Egry így szólt:

Ha azt akarod, hogy az egyház szertartási szerint temettesselek el, úgy vedd fel az urvacsorát.

— Jól van! Tetartottál a börtönben, a te kedvéért megteszem!

Ugy is történt. Este 10 órakor megáldozott s felvette az urvacsat.

Az utolsó látogatója Rácz lelkész este 11 órakor ment el.

A lelkésztől több ízben kérdezte: Hogy néz ki az akasztófa? Én sohasem láttam akasztófa.

A lelkész csak annyit mondott:

— Nem tudom, különben majd meglátja.

Az utolsó éjjel.

A lelkész távozása után hat börtönőr maradt mellette. A szép idő, mi egész nap volt, este hirtelen megváltozott,

Az idő is, mintha tudani akarta volna, hogy akasztás lesz. Szélvihar kerekedett úgy 9 óra fele s rémesen zúgott bele a felhőkkel borított sötét éjszakába, megrázva az ablakokat s gyakran felriasztva álmából az alvókat.

Papp Béla az éjjelt nyugodtan töltötte. Áldozás után szőllöt evett. Beszélgetett a fogházőrökkel, majd Márton Lázár felügyelővel, kit különben szeretett.

Nem aludt egész éjjel, nem hunyta le szeméit pillanatra sem. Folyton az őrkkel beszélgetett. Mindegyik őrnek írt pár sort kis papírra s a nála megfordult újságíróknak írt pár emléksort. Legtöbbnek azt írta:

„Fogadjátok részvételemet, hogy nem olvashatom holnapi lapját.“

Reggel 5 órakor ismét ott volt nála Rácz István lelkész. Hat órakor meglátogatta védője Dr. Kelemen Samu. Mindaddig teljesen nyugodt volt. Hat óra után pár perczel nyugtalan volt s környezetéhez így szólt:

Olyan különös érzés vett rajtam erőt, fájdalmat érzek szívemben. Ha beletudnék nyulni szívembe, körmeimmel szakítanám ki.

Igyekezett azonban önruralmát megtartani a legutolsó pillanatig.

A kivégzés.

Az éjszakai szélvihar reggelre elcsendesült. Hat óra után mikor a törvényszék épülete felé tartottunk, az utcákat mindenféle csoportok lepték el s a törvényszéki palota előtt százával tolongtak az emberek.

A kapuk előtt katonák és csendőrök állottak, jegy nélkül senki sem léphetett az udvarra. A törvényszéki fogház kis udvarán volt felállítva az akasztófa, ugyanazon akasztófa, melyen Francz Pált végezték ki.

Akasztófa körül egy szakasz katonaság kordonként állott Dénes Gyula százados vezérése mellett.

S hogy az udvarra beléptünk, az eső sűrű cseppekben kezdett hullani.

Akasztófa körül mintegy 60 ember volt. Mindenki izgatottan várta Papp Bélát. Papp Bélánál ez alatt a lelkész, védője dr. Kelemen Samu volt bent.

A törvényszék kiküldöttei dr. Morvay Károly t. bír., Némethy Lajos kir. alügyész, a jegyző, Pechy főkapitány helyettes s az orvosok is megjelentek s ekkor megszólalt Dénes kir. ügyész:

Vezessék ki az elíteltet!

Minden szem arra felé fordult, honnan Papp Bélának jönni kellett.

Alig hogy elhangzottak az ügyész szavai, a bitó felett egy nagy csapat varju s holló éktelen sikoltozással vonult el. A jelenlévőket e jelenet hatása alatt néhány pillanatra borzadály fogta el.

Márton Lázár fogházfelügyelő bement a siralomházba, hogy Papp Bélát kivezesse.

Papp Béla nyugodtan felállt, begombolta fekete zsaket kabátját.

Kelemen ügyvédnek szólt még:

Utolsó akaratom teljesítse. Isten vele!

Azután kezét fogott s 8 szuronyos börtönőr közre fogta s megindult az utolsó úrra.

Papp Béla nyugodtan, jobbján a lelkésszel, balján a fogházfelügyelővel, lesütött szemekkel, lehajtott fővel, kezét nadrágzsebébe dugva lépett az udvarra.

Egy kis kanyarodást tett, mikor arra a kis udvarra lépett, hol a bitófa felállítva volt.

A bitót körülvevő közönség sorából messziről kilátszott a bitó.

Papp Béla mikor a kisudvarra kiért, feltekintett, meglátta a bitót.

Megremegett, megtántorodott egy pillanatra, de arcizma sem rándult meg, nem változott meg arczszíne sem;

Ismét lehajtottá fejét s ekkor már testben és lélekben megtörve lassu, de azért biztos lépésekkel, minden tamasz nélkül lépett az akasztófa elé.

Morvay Károly bír. felolvasta ezután az esküdszéki ítélet rendelkező részét, majd a kuria határozatát s hogy ő felsége nem kegyelmezett meg. Az ítélet olvasása alatt mereven nézett bíróra, majd a mellette álló fogházfelügyelőhöz szólt:

Soká tart még? Kérem maradjon mellettem az utolsó pillanatig!

Az ítélet felolvasása után nyomban megszólalt az ügyész:

Az elíteltet átadom a hóhérnak, végezze kötelességét.

Papp Béla a legnagyobb nyugodtsággal engedte, hogy a feléje közeledő két pribék kezét megfogja.

Bali Mihály lépett elő e pillanatban s kezét összekötözte. Mialatt a kötözés tartott, Papp Béla a mellette álló lelkész felé fordította fejét s mereven a lelkészre nézett.

— Gondoljon Istenre! szót a lelkész.

Papp Béla nem válaszolt, mert e pillanatban a hóhér szólt neki, hogy hajoljon lejjebb.

Megtörtént. Az összekötőt két kezét Bali a bal lábához kötötte térdén felül.

— Mire való ez? — kérdezte alig hallhatóan Papp Béla a hóhérről,

Az összekötözés után a két pribék karfonogta, megfordította arczczal a bitó felé s ugyan e pillanatban szól Bali a még mindig nyugodt, de teljesen megtört Papp Bélának:

— Tessék felsétálni!

— Tessék gyorsan végezni!

— Ezek voltak utolsó szavai, azzal két lépést tett előre, de már a bitó két lépcsőjére fel-

segítettek.

A két pribék a hurkot lábaira huzta, a hóhér hátul felment a létrára, a hurkot a nyakára tette, szeméit lefogta, állat összeszorította s ebben a pillanatban a két pribék a zsámolyt kirugta, a hurkot meghuzta — s a volt földesur a testvérgyilkos öntudatlan állapotba esett s mint az orvosok megállapították halálutusa 56 másodperczig tartott.

E közben a hóhér fehér zsebkendővel megtörülte Papp Béla arczát s homlokát, az arczót zsebkendővel eltakarta.

Az orvosok ezután megállapították, hogy 9 percz mulva a szív működése is megszűnt. dr. Andreanszky Jenő budapesti törvényszéki orvos jelentette az ügyésznek, hogy kiszívódott.

Elvégeztetett!

szólalt meg az ügyész harsány hangon s a közönséget távozásra szólította fel.

Mégis a bitón fejezte be életét a testvérgyilkos. De azért a bitó alatt sem tagadta meg önmagát: megtörtén ugyan de igyekezett uralkodni magán — s a bitó alatt is Papp Béla — az ur akart maradni.

Papp Béla bucsusorai s végrendelete.

Papp Béla tegnap délután pár bucsuzó sort írt.

Sorait így kezdi:

Isten veletek!

A hosszú kínos szenvedéseknek, mit elszenvednem kellett, mar vege szakadt. Majd arra kéri a közönséget, hogy őt a gonoszt, a vadállatot, ki büneért már e földön meglakolt, feledjek el — ne felejtkezzenek meg azonban az ő szegény jó édes anyjáról,

Sorai befejező szavai ezek:

Ezt a pár sort már a másvilágról küldöm.

1900. nov. 21.

Papp Béla.

Tegnap este végrendelet irásához fogott, de abban hagyta. Szóbelileg intézkedett a börtönben veevölt ingóságai felől.

Óráját a börtönőrmesternek hagyta, ágy-neműjét a fogházfelügyelőnek s a többi apróságait is szétosztotta a börtönőrök között.

Mikor utolsó úrra indult, kérte dr. Kelemen védőjét, hogy nézzen utána, hogy utolsó kívánatot pontosan hajtsák végre.

Névtelen levelek, névtelen sürgönyök.

Papp Béla iránt az egész országban érdeklődtek. Ahogy a halálos ítélet megerősítésének híre ment, Kelemen dr. egyik névtelen sürgönyt a másik után s névtelen leveleket, ez utóbbiakat főleg hölgyektől — az ország több városából kapott, melyben kéri, hogy folyomadjék újabb kegyelemért.

Tegnap este 10 órakor Budapestről kapta az utolsó névtelen sürgönyt. Az express távirat a következőket tartalmazta:

„Táviratozzon Walseeba Mária Valéria főhercegnőnek, az ő kérését a király nem tagadja meg.“

Természetes, már késő volt.

A holttest.

Papp Béla holtteste egy óra hosszat függött az akasztófan. A holttestet az akasztófan lefénnyképezte két egyetemi tanárségéd, a budapesti antropologiai tud. intézet kiküldötte.

A holttestet 8 órakor levették s a közeli halottas kamrába vitték. Ott az antropologiai intézet kiküldöttei fejből néhány csepp vért csepegtettek egy kis üvegbe.

A temetés.

Papp Béla holttestét Egry Károly dr. a család rokona, ki egyedül támogatta, az ügyészségtől kikérte. Az ügyészség Papp Béla holttestét — melyet nem bonczoltak fel — kiadta s ma délután temetik el Szatmárt Egry dr. lakásáról.

HIREK.

* Lapunk felelős szerkesztője Budapestről, ahol mult pénteken volt hivatalos elfoglaltsága végett, mai napon visszaérkezett.

* Kitüntetés. Az egész országban ismert és a mi városunkban is a legjobb hírnévnek örvendő Neumann M. -féle ruha cég, Piacz-utca a magy. kir. postával szemben az 1900-iki parisi nemzetközi kiállításon a Grand prix és arany éremmel ki lett tüntetve.

* Ha nagy gondtól akar megszabadulni, hogy mit vegyen karácsonyi és újvi ajándéknak férfiak részére tekintse meg Schwartz Dániel, dohányzó eszköz különleges üzemeltetése a Bika szálló épületében, hol csodálatra méltó olcsó árban és rendkívül nagy választékban minden elgondolható dohányzó eszköz kaphatók.

CSARNOK.

Hazafelé.

Irta: Bede Jób.

Vérőfényes őszi nap volt; pénteknek alkonya, Korgner Ignác és családja künn állottak házuk előtt.

Akapu mellette egy szegény zsidó fiú ült le egy percre pihenni.

Egy tenyérnyi sötét folt sem látszik az égen s a por, a mi az országról felszállt nyugaton színes sugarakkal szötte át a bucsuzó nap fénye. Mikor majd a nap nyomában feljön az esthajnali csillag, akkor Korgner Ignác nejevel és három gyermekével bemegy a házba.

Körülfélik a fehér abroszszal bevont asztalt, imádság mellett dicsérve az Ur bölcs rendelkezéseit, melyek az ünnepre vonatkoznak és felvágják a szombati cipőt. Azután békés nyugalom lesz egy napon át.

V legkisebb munkával sem foglalkoznak többé, pénzhez nem nyulnak, nem varrnak, sőt nem érintik azokat a tárgyakat, melyek a hetköznap munkához tartoznak, nem a fűt, a a palinkamérő üvegeket, a szappanvágó kést, a méter-mértéket.

Borongással a régen-régen eltemetett idők történeti felet, hittel a jövőendő élet dicsőséges országát, a hol az isten által megaldott, enekben enekelt templom még áll, minden közönséges gondtól megszűnt szívvel áldják az ünnepet.

S meg várják a fehér esthajnali csillagot, messziről a poros országról fogó fáradt zsidófiú jön, felénken köszön és lelepszik eléjük a kapu küszöbere,

Egy szegény zsidó ifjú, egy nyulánk leányke, nem több 15 évesnél.

A szemöldökéről, vastagszeles ajkairól, és kialló arczsontjáról mindjárt rá lehetett ismerni: hogy zsidó.

— Kicsiny bőrönd volt mellette és egy bot.

Zsebkendőjével törülgette arcát és szomorúan nézett a távol rózsapírban égő hegyek felé.

A vén Korgner így szól hozzá, mialatt a gyermekek csodálkozva veszik körül az idegent:

Honnan jössz és merre igyekszel? Nagyon fáradt vagy-e?

— A gyermeklegény szeme megnedvesedik.

Felnéz, de mitsem felel. Azonban később magától kezd beszélni.

Az anyámhoz megyek mert beteg szegény.

Az anyám túl lakik egy napi járásra innen Babákon. Nagyon beteg azért hívott, hogy lássam még egyszer. Az anyám Spitz-tommer Martonné. Eu Váradon vagyok kereskedésben három éve. Azóta nem láttam az anyámat. Most haldoklik szegény. Az Isten áldja meg az ünnepi imádságokat. Hogy pihentem — egy perczig ne haragudjatok erte.

Két napja, hogy jövök gyalog. Megyek tovább. Vetek volt ez a perényi pihenés, mert ő haldoklik.

Azt hiszitek-e hogy későn jüök el hozzátok? Béke veletek.

Az ég adjon boldog ünneplést, Reszkető gyöngye kezeivel felemelte a bőröndöt.

Utszéli akácfa halott levelei hullották a szegény fiúra, őszi szél sóhaja rebhent át a levegőn.

— Korgner Ignác azonban mélyen megnézte és megállította a gyermeklegényt.

— Tudod-e te, Spitz-tommer Martonné fia, hogy ünnep vagy? Tudod-e hogy szombat napon a zsidóknak nem szabad utban lenni?

Az Isten ünneplést parancsolt péntek estétől szombat esteig. Büntetések büntetésével sújja azt, a ki megszegi a törvényt. Tiszteld az ő rendelkezéseit. Mert ha nem tisztelek, a legégetőbb kínzások között pusztulsz. el és majd tüzes szekeren bordonzzak meg az iszonyatos gyehenna utjain testedet halálod után.

Gyermeked, unokád és unokáidnak unokái is bünhödni fognak a te vétkeidért. Maradj itt szombatra az én hazámnál s aztán majd hazamehetsz, ha elmúlik az ünnep.

A napból egy vonalnyi sem lát-zott már.

Valami fehérség a hegyek alól azonban megvilágította meg a kis város utcáit, az alkonyi deszkafedélű házat, a mezőről hazatérő munkásokat s itt egy szegény zsidófiút, ki nek szive — parancsolja, hogy az édes anyjához igyekezzen, am t egy szeles fejű zsidó ember, a ki talmud törvényeit veti ellen a sziv törvényeinek.

A fiú elindult.

— Megyek tisztelt emberem. Hadd szenvedjek a jövőben azért, hogy elve lassam még egyszer az édes anyámat.

Az ég fényes szeme, az esthajnali csillag, e perrzben tünt fel. Korgner Ignác egy pillanattig gondolkodott. Le kére vegye-e, hogy valaki az ő tudatát verket kövessen el? Nem éri-e ny e-tenben őt is büntetés majd azért, egyenlő büntetés azzal a mit a sors a fiúra szab.

Mondja ezt a törvény, tanította volt neki ezt a marmarosi szent pap és az édes anyja kit meggyászol minden évben egy napon és ez az éjzaka át.

A szegény síró gyermek anyja e-le, hal-e, mit tartozik ő reá? Ó reá az tartozik, hogy itt szeme lettara követi el a vétkeket a fiú a szombati utazással és Jehova büntetése ezért reá is kiterjed.

Felnézett a fényes esthajnali csillagra, mely az ünnepet hirdette s azután a fiúra, ki nek szemében könyöcsillag fényelt, de halványabb mint amaz.

— És akkor odamegy a fiúhoz és szeliden a fejére teszi a jobb kezét.

— Édes fiam, te nem megysz.

Csendes hangon folytatta aztán:

— A mit az Isten tesz, az jól van téve!

Az ő cselekedeteit nem szabad bíralnunk, az ő akaratában nyugodjunk meg békevel és ádjuk érte, ha jót ítel számunkra, ha rosszat. Légy készen örökre a jóra a rosszra. Édes fiam, őh ismertem anyádat Spitz-tommer Martonnét, szegényt. Az Isten kegyelmes az iránt, a ki megérdemli. Édes fiam az anyád tegnap reggel meghalt.

A halál remegése fut át Korgner Ignácra, míg a hazug szavakat kimondja, de égre emeli a szemét és szent meggyőződése uralkodván felett, tiszta lélekkel hiszi, hogy most istennek kedves dolgot cselekedett.

A szegény zsidó fiú, mintegy levert eb, csterül a gyalogúj porán.

Sziven mély fájdalom nyilalik át. Mit se szól, nem is sir. Csak néz oty ijjedten, fajdalmasan, mint a meglőtt őz.

Ah! A zsidó fiúnak, ha az anyja meghal hét napig a földön ülve kell átképzelnie a halál borzadályait. Hét napig a földön ülve, ruháitálépvé, hétszere imadkozással naponként kell, hogy emlékezzék az elhunyra. Ha utban ta ája a hír és megáll halatára, az első zsidóháza betér és meggyászolja annak földjén a drága halottat. Eltemeti magát egy héttig, szive imával elszáll ő hozzá a földi létentől levő hazába.

Eusulj ét sirjal szegény — szólt a vén

zsidó s az égre nézett. Az esthajnali csillag ránk tekint fényes szemével. Az imádság kezdődik. Térj be házamba a gyászra.

És felemelvén őt hevívén az ajtón.

Hagyja, hogy tegyenek vele akarmit. Leült egy szegletbe a pusztá hideg földre, megtépte rongyos ruháját zsi bndt szive szólni kezdte t a halottat hivan, sirt, sirt, sirt.

A pénteki gyertyák lángoltak, csillogtak a zsidóházban. Vi-szaverődik az őt gyertya fénye az ablak üvegén, bosszu arnyékban ing, libeg az a szent zsidó alakja, a hogy megáldja az Isten ünnepnáját, és megáldja az ünnepnapra kezét fejekre téven, nejét és gyermekeit. Hosszu arnyék borong a falakon. Szellemeik járnak. A család fő királya, család-jének, hű-es, engedelmes népe a nő és es gyermekei. Az Isten szellemei öröködnak most felette és a boldogság beragyogja az arccokat, Szemeik áhitattal néznek a megszentelt gyertyákra, melyeket eloltani zsidó ember kezének nem szabad. Zeng a buzgó ima s míg künn szigorú éj sötéte borul a világra bent a zsidó család csendesen ünnepel.

Azonban szoba szeletében a szegény fiú vergődik bujában. Mindenik sóhajtása átfut a Korgner Ignác agyán. És rettenetesen tusakodik újra meg újra, ha vajon volt joga megsebezni a gyermek szivét? Egy-egy pillanatban már oda akar menni hozzája, hogy így szóljon: Ne sirj! Menj! Az anyád nem halt meg!

De aztán rátekingett a szombati szent gyertyák sárga lángjaira, melyek az életet hirdetik és megnyugodott a Talmudban ismét.

Minden napon aztán újra meg újra töprengett, hogy ne küldje-e már a fiút, ki élő fényt gyászol emitt keserves szenvedéssel, de felebredt benne később a félelem is hogy az ártatlan gyermek atokkal sújja a csaláért. — Felt a gyermek örjöngő fájdalomtól, felt örjöngő örömtől és mentseget talált hitében.

A fiúra pedig, míg gyászolt, rászalt a halál reszkeése. Itt ebben a ezeletben kucorogva, sorra képzelte az anyá utolsó perzeit. Itt a fal nedves volt mellette s a deszkázatlan földön férgek mászkáltak, egy-egy felkúszott ő reá . . .

Az ő édes anyja már a föld alatt van . . . Összeszűgödött a fiatal agyán, a veréjték kiült a jó aszony gyöngye arczára, senki sem volt mellette és ő belekaposzkodott a hideg talba, az ágy szelebe, míg végre szeméi lezarultak. . . .

Vagy talán égett a testének minden részecskeje és hiában imádkozott, hiában átközött egy pillanattal enyhü-e ért, . . . míg meghalt, talán az ő nevével az ajakan.

Az ő nevét rehegte az áldott jó asszony s ő nem mehetett hozzá. Hét napon át ül most itt és bet napon át mellette van a halál, az édes anyja utolsó perceinek a képe, a mely elől hiában hunyjá le a szemét, itt van, itt libeg előtte és fazik, és sir miattá.

A betedik napon aztán Korgner Ignácék utra készítették a fiút. Tovább nem maradhattott egy perczig is.

Közönte a jóságot és könnyei égették a Korgner Ignác kezét, mardosták a szent törvényeket tisztelő férfiú szivét.

És utnak indult a szegény fiú, hogy megkresse az édes anyja sirját és fejját faragjon reá. Mert egyetlen kincse neki az a sir, mint egyetlen kincse volt ő a mióta él annak, a ki alatta a'uszik.

Ő oltotta b leje a munkakedvet, ő biztosította a sorsát és áldotta meg az édesanyai csók áldásával. Itt ezen az uton kísérté volt el gyalog egész Váradig és utolsó krajczárját is a zsebébe lopta szegény, mily abrandokat szökt a fia sorsa felől.

Mily boldog ember lesz és milyen gazdag és szép lesz! Álom . . . Álom . . .

Pusztuló avarok közt visz az utja haza felé, labai imogtörnek, ruháit megtepi az utszéli kökenyfa, arczát megvagdosza a szigorú őszi szél, Nem érzi azonban.

Ejszakára érkezett meg a faluba. A kutyák elnyújtott hangon vonítottak eléje az

Téli kabát prémmel
8 frttól.

Flanell és selyem
blousok.

Női és leány
félpaletok.

Feltétlenül a legelőnyösebben vásárolunk

szolid és izléses

női felöltőket és

diszitett női kalapokat

RÓZSA LAJOS

női divat termében

Debreczen, Kistemplom-bazár.

Divatosan diszitett
női kalap 3 frttól.

Gyermek köpenyek
3 frttól.

Szörmegallérok, muf-
fok és nyakcolliék.

Üzleti könyvek nagy raktára

HOFFMANN és KRONOVITZ

KÖNYVNYOMDÁJA

DEBRECZEN, a főpostával szemben.

Ajánlkozik:

nyomtatványok elkészítésére,

kereskedők, gyárosok és iparosok részére

Levélpapír cégnyomással

1000 drb. 3 frt 50 krtól feljebb.

Levélborték cégnyomással

1000 drb. 2 frttól feljebb.

Monogrammal ellátott

Lakadalmi és báli meghívók.

Eljegyzési kártyák

nagyon olcsón.